

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Zofia Sokolowicz*, Józefa Krawczyk**

*Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie, **Instytut Zootechniki Państwowy – Instytut Badawczy w Krakowie

ZMIANY W ROZWOJU KRAJOWEJ PRODUKCJI MIĘSA DROBIOWEGO PO INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

CHANGES IN THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC POULTRY MEAT PRODUCTION AFTER POLAND'S INTEGRATION WITH THE EUROPEAN UNION

Słowa kluczowe: integracja europejska, rynek mięsa drobiowego

Key words: European integration, poultry meat market

Abstrakt. Celem badań była syntetyczna analiza rynku mięsa drobiowego przed i po integracji Polski z Unią Europejską. Badania przeprowadzono na podstawie danych GUS, Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz FAO. W Polsce w okresie 10 lat po zjednoczeniu z UE odnotowano znaczny, wynoszący średnio 104,7 tys. t/rok, wzrost krajowej produkcji, spożycia i eksportu mięsa drobiowego w porównaniu do okresu 10 lat przed integracją, gdy wskaźnik ten wynosił 68 tys. t/rok. Stwierdzono, że rosnący popyt na mięso drobiowe i duża dynamika wzrostu eksportu mięsa drobiowego sprzyja wzrostowi krajowej produkcji i można sądzić, że taka tendencja utrzyma się w kolejnych latach, co potwierdzają także wyniki badań innych analityków rynku drobiarskiego.

Wstęp

Światowa produkcja mięsa drobiowego stanowi 1/3 globalnej produkcji mięsa. W latach 1970-2009 produkcja mięsa drobiowego na świecie wzrosła o 601%, wieprzowego o 288%, a wołowego tylko o 177% [Jankowski i Rutkowski 2010]. W światowej strukturze produkcji kury stanowią 85,7%, indyki 6,8%, kaczki 4,5%, a gęsi 3%. Obserwuje się większą dynamikę wzrostu produkcji mięsa drobiowego w krajach rozwijających się niż w krajach rozwiniętych. 54% tej produkcji odbywa się w USA, Chinach i Brazylii, przy czym w Chinach i Brazylii notuje się największe tempo jej wzrostu. Unia Europejska (UE) wytwarza ok. 12% światowej produkcji mięsa drobiowego (ponad 10 mln t), a stopień samowystarczalności w tym zakresie utrzymuje się na poziomie ok. 104%.

Rynek drobiu i jaj w UE nie jest wspomagany dopłatami bezpośrednimi, ale dopłaty do produkcji zbóż pozwalają na obniżenie cen pasz, natomiast system cel i wysokich norm jakościowych chroni unijnych producentów przed tanim importem z krajów trzecich. Polska jest znaczącym producentem mięsa w UE, zajmując w 2011 roku czwarte miejsce pod względem produkcji zarówno mięsa wieprzowego, jak i drobiowego [Rolnictwo i gospodarka... 2012]. Mięso i jego przetwory także w strukturze eksportu towarami rolno-spożywczymi zajmują wysoki, 20-procentowy udział [Rolnictwo i gospodarka... 2011].

Udział Polski w unijnej produkcji mięsa drobiowego stanowi 11-12%. W 2012 roku Polska zajmowała już 3. miejsce wśród krajów UE, a jeżeli tempo wzrostu produkcji żywca nie obniży się, wkrótce nasz kraj będzie liderem w tym zakresie. W krajowej strukturze produkcji żywca kurczęta brojlery stanowią 77,0%, indyki rzeźne 15,9%, a drób gęsi i kaczki około 7,1% [Rocznik statystyczny rolnictwa, Rocznik statystyczny RP 2012, Rolnictwo i gospodarka... 2012].

Cechą wyróżniającą produkcję drobiarską wśród innych działów produkcji zwierzęcej jest wysoki stopień uprzemysłowienia oraz duża koncentracja produkcji. O efektywności produkcji żywca drobiowego oprócz żywienia i warunków utrzymania decyduje właściwy dobór materiału zwierzęcego, tj. wysokowydajnych mieszańców przeznaczonych do chowu intensywnego. Niestety w Polsce całość produkcji mięsa opiera się o wysokowydajne mieszańce towarowe z hodowli zagranicznej, ponieważ nie istnieją już krajowe stada zarodowe kur mięsnych ani indyków. Jedynie produkcja gęsiny prowadzona jest z wykorzystaniem rodzimych gęsi kołudzkich.

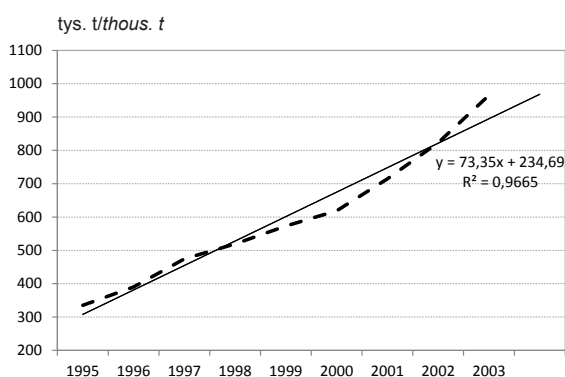
Celem badań była syntetyczna analiza rynku mięsa drobiowego przed i po integracji Polski z Unią Europejską, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w zakresie produkcji, handlu zagranicznym i spożycia.

Material i metodyka badań

Syntetyczną analizę rynku drobiarskiego w okresie 10 lat przed i 10 lat po integracji Polski z UE przeprowadzono na podstawie danych GUS, Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz FAO. Tak więc badaniami objęto lata 1994-2014. Wykreślono linie trendów czasowych kształtowania się produkcji, handlu zagranicznego oraz spożycia mięsa drobiowego, będących najważniejszymi wskaźnikami zachodzących zmian w branży drobiarskiej. Wyprowadzono także równania regresji liniowej dla trendów czasowych, określając w ten sposób średnią wartość zmian w wyznaczonych przedziałach czasowych.

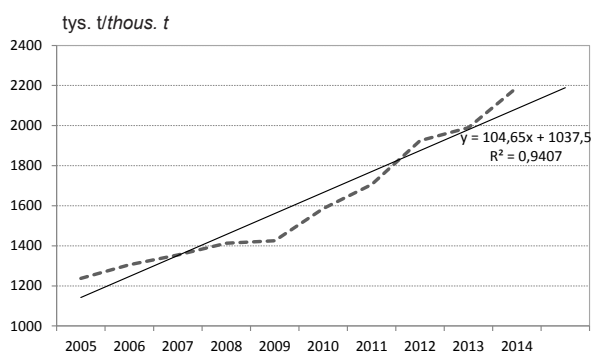
Wyniki

Jak wynika z danych przedstawionych na rysunkach 1 i 2, produkcja mięsa drobiowego w Polsce wykazuje stały dodatni trend, który istotnego przyspieszenia nabral po 2004 roku. W latach 1994-2004 produkcja mięsa drobiowego wzrastała średnio o 68 tys. t/rok, natomiast w latach 2004-2014 wzrost ten wyniósł rocznie aż 104,76 tys. t. Wśród członków UE w Polsce notuje się największą dynamikę wzrostu produkcji mięsa drobiowego, którego udział w całkowitej produkcji mięsa wzrósł z 14% w latach 1995-1997 do 38,4% w latach 2009-2011 [Dybowski 2014]. Tak wysokie tempo produkcji stymulowało skutecznie wzrost eksportu mięsa drobiowego po 2004 roku, który aktualnie stanowi 32,8% produkcji krajowej (rys. 3). W latach 1994-2003, przy istniejących

Rysunek 1. Produkcja mięsa drobiowego w Polsce w latach 1994-2003

Figure 1. Poultry meat production in Poland, 1994-2003
Źródło/Source: [Rynek drobiu... 2003, <http://faostat3.fao.org>, <http://stats.oecd.org>]

Rysunek 2. Produkcja mięsa drobiowego w Polsce w latach 2004-2014

Figure 2. Poultry meat production in Poland, 2004-2014
Źródło/Source: [Rynek drobiu... 2014, <http://faostat3.fao.org>, <http://stats.oecd.org>]

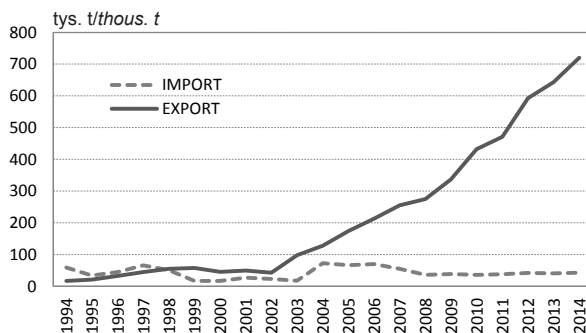
barierach celnych, wielkość eksportu mięsa drobiowego była zbliżona do jego importu i nie przekraczała 5-10% krajowej produkcji. Utrzymujący się wzrostowy trend eksportu mięsa drobiowego w Polsce to efekt niższych niż w krajach UE kosztów produkcji przy zachowaniu wysokich wymogów sanitarno-weterynaryjnych na wszystkich etapach produkcji. Według najnowszych danych Agencji Rynku Rolnego [Rynek mięsa 2014], w UE tuszki kurcząt brojlerów zbywano średnio po 194,23 euro/100 kg, a w Polsce po 136,58 euro/100 kg.

60% eksportu mięsa drobiowego kierowana jest do krajów UE, głównie do Niemiec i Wielkiej Brytanii [Rynek drobiu... 2014]. Dybowski [2014] zwrócił uwagę, że ceny polskiego mięsa drobiowego w różnych okresach były o 60-72% niższe niż w Niemczech, co połączone z bliską odległością terytorialną stwarza sytuację sprzyjającą rozwojowi eksportowi.

Zwiększaniu produkcji sprzyja także intensywny wzrost krajowego spożycia mięsa drobiowego, z 9,9 kg/mieszkańca/rok w 1994 roku do 27 kg w 2014 roku, przy stałej tendencji wzrostowej (rys. 4). Spożycie mięsa drobiowego od 2002 roku przekroczyło średnie spożycie w krajach UE, gdzie w tym czasie obserwuje się wyraźną stagnację w tym zakresie. Roczny wzrost spożycia mięsa drobiowego w Polsce w ciągu ostatnich 20 lat wynosił 0,95 kg/mieszkańca, podczas gdy w UE tylko 0,27 kg.

Czynnikami warunkującym rozwój produkcji jest zapewnienie jej ekonomicznej opłacalności, co w warunkach gospodarki wolnorynkowej jest bardzo trudnym wyzwaniem. Z wcześniejszych badań autorów wynika, że od 1999 roku wzrasta sukcesywnie współczynnik opłacalności produkcji kurcząt brojlerów na etapie produkcji pierwotnej, czemu sprzyja dobra koniunktura na rynku drobiu, ale okresowo zdarzają się nadwyżki produkcji, powodujące spadek cen skupu żywca [Krawczyk, Sokołowicz 2009]. Natomiast Dybowski [2014] stwierdził, że w porównaniu do okresu przedakcesyjnego opłacalność produkcji żywca drobiowego w Polsce pogorszyła się, głównie ze względu na niekorzystną relację cen pasz do cen skupu żywca. Autor podkreślił także, że producenci drobiu rzeźnego na rynku są rozproszeni, podczas gdy ich otoczenie uległo szybko koncentracji i zajęło dominującą pozycję w obrocie handlowym, zarówno w handlu zagranicznym, jak i z powstającymi sieciami handlu krajowego, zbierając większe zyski.

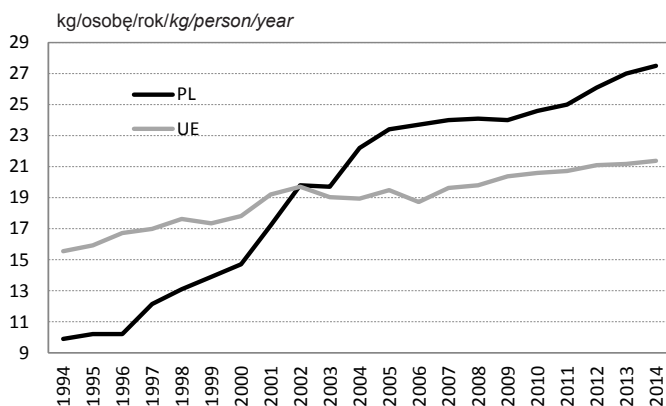
Z jednej strony, za efektywność ekonomiczną procesu produkcji odpowiada poziom nakładów kapitałowych, a z drugiej, poziom wykształcenia właścicieli i osób zarządzających [Kołoszko-Chomentowska 2008]. Branża drobiarska najlepiej wykorzystała fundusze unijne na modernizację i dostosowanie do unijnych wymogów i była najlepiej przygotowana do integracji na tle pozostałych działów produkcji zwierzęcej [Dybowski, Kobuszyńska 2002]. Intensywna produkcja drobiarska ma charakter przemysłowy, a od producentów drobiu wymaga się umiejętności opanowania technologii

Rysunek 3. Import i eksport mięsa drobiowego w Polsce w latach 1994-2014

Figure 3. Poultry meat exports and imports in Poland, 1994-2014

Źródło/Source: <http://faostat3.fao.org>

Rysunek 4. Spożycie mięsa drobiowego w Polsce i w UE w latach 1994-2014

Figure 4. Poultry meat consumption in Poland and the European Union, 1994-2014

Źródło/Source: <http://faostat3.fao.org>; <http://stats.oecd.org>

produkcji, wdrażania na fermach nowoczesnych rozwiązań i metod produkcji oraz wiedzy z zakresu negocjacji cen i warunków kupna-sprzedaży. Z badań Szumiec [2010] wynika, że wśród drobiarzy jest odwrotna sytuacja niż w całym rolnictwie i większość ma wykształcenie wyższe lub średnie, a im wyższy poziom wykształcenia producentów, tym lepsze wyniki produkcyjne i dochód rolniczy. Aktualnie ważnym czynnikiem stymulującym rozwój produkcji mięsa drobiowego jest promocja jego spożycia finansowana od 2009 roku ze środków Funduszu Promocji Mięsa Drobiowego.

Jak zauważyli Jankowski i Rutkowski [2010], produkty drobiowe charakteryzują się dużą wartością odżywczą i dietetyczną, a ich konsumpcja jest akceptowana przez wszystkie religie i wyznania, co jest dodatkowym czynnikiem zwiększającym popyt, który stymuluje wzrost produkcji i poprawę efektywności ekonomicznej. Ponadto mięso drobiowe jest tańsze od pozostałych mięs, a zwłaszcza od wołowiny, którą skutecznie wypiera z konsumpcji od wielu lat [Dybowski 2014]. Z analizy rynku wynika, że przed akcesją z UE właśnie niska cena tego mięsa stymulowała tak duży trend wzrostowy spożycia w Polsce. Z obserwacji rynku unijnego wynika, że o perspektywach dalszego rozwoju drobiarstwa zdecydować może poprawa świadomości hodowców i producentów drobiu dotycząca potrzeb współczesnych konsumentów, dla których bezpieczeństwo i walory zdrowotne są determinantami wyboru produktów spożywczych. Ten obszar powinien stanowić priorytet pracy hodowlanej i technologii produkcji, bowiem już teraz widać, że polityka rolna UE wspiera ekstensywne metody chowu [Program rozwoju... 2014]. Niepokoją wyniki badań Kowalczyka i Sobeckiego [2011], którzy zaobserwowali sukcesywny spadek udziału UE w handlu światowym artykułami rolno-spożywczymi z powodu wzrostu kosztów produkcji, wynikających z wdrażania przepisów związanych z dobrostanem zwierząt, ochroną środowiska i bezpieczeństwem żywności, których nie przestrzega się w wielu innych regionach świata. W ten sposób drogie produkty rolne UE wypierane są na rynku światowym przez kraje Ameryki Południowej i Azji, co stwarza także ograniczenia w handlu mięsem drobiowym. Także z analizy rynku drobiarskiego przeprowadzonej przez Dybowskiego [2014] wynika, że w latach 1995-2011 udział UE w eksporcie do krajów trzecich zmalał o połowę, podczas gdy udział Brazylii wzrósł trzykrotnie. Z badań własnych wynika, że dotychczas Polska w handlu zagranicznym z UE wygrywa w konkurencji cenowej, ale na rynku światowym sytuacja zmienia się dynamicznie i trudno jest przewidzieć dalszy rozwój sprzedaży.

Wnioski

1. Produkcja mięsa drobiowego w Polsce od wielu lat wykazuje stały trend wzrostowy, który jeszcze bardziej się zwiększył po 2004 roku. Takiej sytuacji sprzyja rosnący popyt na rynku krajowym oraz dobrze rozwijający się eksport. W okresie dziesięciu lat po zjednoczeniu Polski z UE (2004-2014) odnotowano kilkakrotny wzrost produkcji, spożycia i eksportu mięsa drobiowego w porównaniu do okresu 10 lat przed integracją (1994-2003).
2. Duża dynamika wzrostu popytu będąca skutkiem wysokich walorów dietetycznych oraz relatywnie niskich cen mięsa drobiowego stwarzają szanse na możliwość dalszego rozwoju produkcji kurcząt brojlerów i indyków rzeźnych w Polsce.

Literatura

- Dybowski G., Kobuszyńska M. 2002: *Analiza przekrojowa rynku drobiu i jaj oraz strategia rozwoju do 2005 roku*, IERiGŻ, Studia i Monografie, Warszawa.
- Dybowski G. 2014: *Podstawy konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej*, IERiGŻ Studia i Monografie, 160, Warszawa, 224.
- Jankowski J., Rutkowski A. 2010: *Uwarunkowania rozwoju drobiarstwa w Polsce i na świecie*, Przegląd Hodowlany, 9, 7-10.
- Kołoszko-Chomentowska Z. 2008: *Kwestia czynnika ludzkiego w rolnictwie*, Acta Sci. Pol. seria Oeconomia, 7(4), 87-95.
- Kowalczyk S., Sobecki R. 2011: *Europejski model rolnictwa wobec wyzwań globalnych*, Zag. Ekon. Rol., 4, 36-58.

- Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)*. 2014: [online], <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020>.
- Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*. 2012: GUS, Warszawa.
- Rocznik statystyczny rolnictwa*. 2012: GUS, Warszawa.
- Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce*. 2011: MRiRW, Warszawa.
- Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce*. 2012: MRiRW, Warszawa.
- Rynek drobiu i jaj. Mięso drobiowe*. 2003: Analizy rynkowe IERiGŻ, nr 23, 7-23.
- Rynek drobiu i jaj. Mięso drobiowe*. 2014: Analizy rynkowe IERiGŻ, nr 46, 7-25.
- Rynek mięsa*. 2014: Biuro Analiz i Programowania ARR, nr 3, 10.
- Sokołowicz Z., Krawczyk J. 2009: *Konkurencyjność krajowej produkcji mięsa drobiowego w handlu zagranicznym a ceny skupu żywca i opłacalność produkcji pierwotnej na przykładzie wybranej fermy*, Roczn. Nauk. SERiA, t. XI, z. 3, 192-195.
- Szumiec A. 2010: *Wykształcenie właścicieli gospodarstw produkujących brojlery kurze jako składowa kapitału ludzkiego na wsi*, Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Oeconomica, 277(58), 91-98.
<http://faostat3.fao.org>.
<http://stats.oecd.org>.

Summary

The aim of the study was to perform a comprehensive analysis of the poultry meat market before and after the integration of Poland into the European Union. The study was carried out based on data from the Central Statistical Office of Poland, the Institute of Agricultural and Food Economics, and FAO. During the 10 years after joining the European Union, Poland witnessed a considerable increase in the domestic production, consumption and export of poultry meat (by 104,700 t/year on average) compared to the 10-year period before the integration, when this figure was 68,000 t/year. The growing demand for poultry meat and the strong growth in the export of poultry meat favour the increase in domestic production and it is thought that this tendency will continue in the next years, which is confirmed by the findings of other poultry market analysis.

Adres do korespondencji
dr hab. Zofia Sokołowicz, prof. UR
Uniwersytet Rzeszowski
Katedra Produkcji Zwierzęcej i Oceny Produktów Drobiarskich
35-601 Rzeszów, ul. Zelwerowicza 4, tel. 608 107 149
e-mail: zosoko@wp.pl